

Prawo finansów publicznych i prawo podatkowe

redakcja naukowa Elżbieta Chojna-Duch,

Elżbieta Kornberger-Sokołowska,

Hanna Litwińczuk,

Witold Modzelewski

Spis treści

Wykaz skrótów.....	15
Część pierwsza	
PRAWO FINANSÓW PUBLICZNYCH	
Rozdział I	
Podstawy finansów publicznych i prawa finansów publicznych.....	23
A. Podstawy finansów publicznych.....	23
1. Pojęcie finansów publicznych w nauce finansów i w polskim prawie finansowym.....	23
2. Funkcje finansów publicznych.....	29
2.1. Tradycyjne funkcje ekonomiczne finansów publicznych.....	29
2.2. Współczesne funkcje finansów publicznych.....	30
3. Skarb Państwa – podstawowe zasady.....	33
B. System finansowy państwa.....	37
1. Publiczny system finansowy.....	37
2. Rynkowy system finansowy.....	42
C. Prawo finansowe.....	46
1. System prawa finansowego.....	46
2. Źródła prawa finansowego.....	51
D. Sektor finansów publicznych.....	60
1. Pojęcie i zakres sektora finansów publicznych.....	60
2. Jednostki budżetowe – klasyczna forma brutto gospodarki budżetowej.....	69
3. Formy netto sektora finansów publicznych.....	71
4. Środki finansowe na cele publiczne.....	87
4.1. Pojęcie środków publicznych.....	87
4.2. Rodzaje środków publicznych.....	89
4.3. Dochody i przychody publiczne.....	92
4.4. Wydatki publiczne.....	97
Rozdział II	
Budżet państwa oraz deficyt i dług publiczny.....	105
A. Ewolucja gospodarki budżetowej, budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego w Polsce.....	105
B. Pojęcie budżetu, gospodarki budżetowej, ustawy budżetowej i prawa budżetowego.....	112
1. Budżet państwa, gospodarka budżetowa.....	112
2. Prawo budżetowe, ustawa budżetowa, budżet państwa i inne budżety publiczne.....	118
C. Zasady budżetowe.....	129
D. Klasyfikacja budżetowa.....	139
E. Procedura budżetowa.....	144
Rozdział III	
Finanse jednostek samorządu terytorialnego.....	163

A. Konstytucyjne i prawnomiędzynarodowe zasady finansów samorządu terytorialnego.....	163
1. Decentralizacja finansów publicznych i samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego.....	163
2. Finanse jednostek samorządu terytorialnego w świetle Konstytucji RP oraz Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego.....	165
2.1. Uwagi ogólne.....	165
2.2. Zasady systemu dochodów samorządu terytorialnego.....	166
B. Budżet jednostki samorządu terytorialnego i wieloletnia prognoza finansowa.....	172
1. Budżet i uchwała budżetowa.....	172
2. Wieloletnia prognoza finansowa jednostki samorządu terytorialnego.....	175
3. Procedura budżetowa.....	176
3.1. Procedura opracowywania projektu i uchwalania budżetu j.s.t.	176
3.2. Wykonywanie budżetu j.s.t.....	179
3.3. Zatwierdzanie wykonania budżetu.....	183
C. Dochody jednostek samorządu terytorialnego.....	183
1. Przykładowe klasyfikacje.....	183
2. Dochody własne.....	184
3. Władztwo podatkowe gmin.....	189
4. Subwencja ogólna dla jednostek samorządu terytorialnego.....	190
4.1. Zagadnienia ogólne.....	190
4.2. Subwencjonowanie j.s.t. do 2024 r.....	193
4.3. Subwencja ogólna od 2025 r.....	195
5. Dotacje celowe dla jednostek samorządu terytorialnego.....	199
D. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego.....	201
1. Zagadnienia ogólne.....	201
2. Charakterystyka poszczególnych „grup” wydatków jednostek samorządu terytorialnego.....	204
E. Nadzór i kontrola nad gospodarką finansową jednostek samorządu terytorialnego.....	211
F. Deficyt budżetowy i dług jednostki samorządu terytorialnego.....	213
1. Deficyt budżetowy jednostki samorządu terytorialnego.....	213
2. Dług jednostki samorządu terytorialnego.....	217
3. Program naprawczy.....	225
Rozdział IV	
Zasady gospodarki finansowej w jednostkach sektora finansów publicznych.....	229
A. Zasady obowiązujące w zakresie poszczególnych procesów gospodarki finansowej.....	229
1. Zadania z zakresu gospodarki finansowej w strukturze organizacyjnej jednostki sektora finansów publicznych.....	229
2. Plany finansowe, finansowe autoryzacje dokonywania wydatków i zaciągania zobowiązań..	231
3. Rachunkowość jednostek sektora finansów publicznych.....	236
4. Zarządzanie płynnością w jednostkach sektora finansów publicznych.....	237
B. Zarządzanie finansowe funduszami unijnymi.....	238
1. Dwie „płaszczyzny” problematyki zarządzania finansowego.....	238
2. Relacje między Komisją Europejską a państwem członkowskim.....	240
3. Relacje między państwem członkowskim a beneficjentem.....	245
C. Kontrola zarządcza i audyt wewnętrzny.....	247
D. Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych.....	252
Rozdział V	

Finanse UE oraz unijne polityki i fundusze.....	257
A. Finanse UE.....	257
1. Postanowienia finansowe.....	257
2. Zasoby własne.....	258
3. Budżet UE, wieloletnie ramy finansowe i strategia UE na rzecz wzrostu.....	260
4. Procedura budżetowa w UE.....	263
B. Polityka spójności i wspólna polityka rolna UE oraz finansujące je fundusze.....	266
1. Klasyfikacja NUTS i zróżnicowania w poziomie rozwoju w UE.....	266
2. Polityka spójności i finansujące ją fundusze.....	270
3. Wspólna polityka rolna i finansujące ją fundusze.....	272
4. Zasada koncentracji i cele polityk.....	273
5. Zasada dodatkowości.....	276
6. Zasada programowania.....	277
7. System instytucjonalny.....	278
8. Ujęcie środków z funduszy unijnych w polskim systemie finansów publicznych.....	279
8.1. Środki europejskie.....	279
8.2. Budżet środków europejskiej i płatności z BGK.....	281
8.3. Zwrot środków oraz wykluczenie z prawa ich otrzymania.....	283
Część druga	
PRAWO PODATKOWE	
Rozdział I	
Pojęcie i źródła prawa podatkowego.....	287
Rozdział II	
Stanowienie prawa podatkowego.....	291
Rozdział III	
Wykładnia prawa podatkowego.....	299
Rozdział IV	
Normatywne elementy konstrukcji podatków.....	307
Rozdział V	
Sankcje podatkowe i unikanie opodatkowania.....	315
A. Sankcje podatkowe w systemie prawa.....	315
B. Pojęcie sankcji podatkowych.....	318
C. Konstrukcja sankcji podatkowych.....	322
D. Unikanie opodatkowania.....	325
Rozdział VI	
System podatkowy i klasyfikacja rodzajowa podatków.....	329
A. System podatkowy a system prawa podatkowego.....	329
B. Zarys rozwoju polskiego systemu podatkowego.....	331
1. Podatki przychodowe i majątkowe.....	333
2. Podatki dochodowe.....	337
3. Podatki od przeniesienia praw majątkowych (podatki transferowe)....	340
4. Podatki od obrotu profesjonalnego (podatki konsumpcyjne).....	343
5. Podatki sektorowe.....	347
C. Klasyfikacja rodzajowa podatków.....	349
Część trzecia	
MATERIALNE PRAWO PODATKOWE – CZĘŚĆ OGÓLNA	
Rozdział I	
Zakres regulacji ogólnego prawa podatkowego.....	355
Rozdział II	

Podstawowe podmioty stosunków prawnopodatkowych i ich odpowiedzialność.....	359
A. Wierzyciel podatkowy i organy podatkowe.....	359
B. Dłużnicy podatkowi i ich odpowiedzialność.....	361
Rozdział III	
Stosunek zobowiązania podatkowego.....	365
A. Konstrukcja prawna.....	365
B. Obowiązek podatkowy a zobowiązanie podatkowe.....	368
C. Powstawanie zobowiązań podatkowych.....	369
D. Termin płatności, zaległość podatkowa i opłata prolongacyjna.....	372
E. Wygasanie zobowiązań podatkowych oraz ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych.....	374
1. Efektywne sposoby wygasania zobowiązań podatkowych.....	374
2. Nieefektywne sposoby wygasania zobowiązań podatkowych.....	380
Rozdział IV	
Nadpłata i zwrot podatku.....	387
A. Instytucja nadpłaty podatku.....	387
B. Zobowiązanie z tytułu nadpłaty podatku.....	389
C. Instytucja zwrotu podatku.....	391
Rozdział V	
Sukcesja podatkowa.....	393
Rozdział VI	
Odpowiedzialność podatkowa osób trzecich.....	397
Rozdział VII	
Zabezpieczanie zobowiązań podatkowych.....	405
Rozdział VIII	
Ogólna klauzula przeciwdziałająca unikaniu opodatkowania.....	409
Rozdział IX	
Urzędowe interpretacje przepisów prawa podatkowego i pokrewne instytucje prawne.....	413
A. Urzędowe interpretacje przepisów prawa podatkowego.....	413
B. Opinie w sprawie opodatkowania wyrównawczego.....	416
C. Opinie zabezpieczające i opinie w sprawie operacji transgranicznych.....	417
D. Porozumienie inwestycyjne.....	419
Rozdział X	
Umowa o współdziałanie i porozumienia podatkowe.....	421
Rozdział XI	
Informacje podatkowe i informacje o schematach podatkowych.....	423
Część czwarta	
MATERIALNE PRAWO PODATKOWE – CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA	
Rozdział I	
Podatki obrotowe – „czynnościowe”.....	429
A. Istota podatków obrotowych.....	429
1. Charakterystyka podatków obrotowych – istota konstrukcji.....	429
2. Charakterystyka podatków obrotowych – społeczna doniosłość.....	430
3. Charakterystyka podatków obrotowych – ekonomiczna regresja.....	430
4. Czynności podlegające opodatkowaniu – sektory działalności.....	431
5. Czynności podlegające opodatkowaniu – katalogi.....	431
6. Czynności podlegające opodatkowaniu – sposób zdefiniowania.....	432
7. Strona podmiotowa podatków obrotowych – podatnicy.....	434
8. Strona podmiotowa podatków obrotowych – inne podmioty podatkowe.....	434
9. Formy podatków obrotowych – akcyzy i monopole.....	435

10. Formy podatków obrotowych – podatek od czynności cywilnoprawnych i opłaty stemplowe.....	436
11. Formy podatków obrotowych – powszechny podatek obrotowy.....	436
12. Formy podatków obrotowych – pozostałe.....	437
13. Harmonizacja i stan prawa w zakresie podatków obrotowych.....	438
B. Podatek od towarów i usług (VAT).....	438
1. Zasady ogólne podatku od towarów i usług (VAT).....	438
2. Zakres opodatkowania.....	440
2.1. Przedmiot opodatkowania.....	440
2.2. Podmiot podatkowy.....	445
2.3. Miejsce dokonania czynności podlegającej opodatkowaniu.....	450
2.4. Aspekt temporalny.....	451
3. Wymiar i zapłata zobowiązania podatkowego.....	452
3.1. Podatek należny.....	452
3.2. Podatek naliczony.....	455
3.3. Podatek z art. 108 u.p.t.u.....	459
4. Obowiązki instrumentalne.....	460
4.1. Fakturowanie i rejestrowanie z wykorzystaniem kas rejestrujących.....	460
4.2. Ewidencje i deklaracje podatkowe.....	461
4.3. Mechanizm podzielonej płatności.....	462
4.4. Rejestracja i tzw. biała lista.....	462
C. Podatek akcyzowy.....	463
1. Ogólna charakterystyka.....	463
2. Istotne pojęcia w zakresie podatku akcyzowego.....	467
3. Podmioty podatku.....	471
4. Zdarzenia podlegające opodatkowaniu.....	471
5. Podstawy opodatkowania i stawki podatkowe.....	474
6. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe, płatność podatku i zwolnienia podatkowe.....	475
7. Akcyza od wybranych produktów.....	478
D. Pozostałe podatki obrotowe.....	483
1. Podatek od czynności cywilnoprawnych.....	483
1.1. Przedmiot opodatkowania – zakres opodatkowania.....	483
1.2. Przedmiot opodatkowania – kwalifikacja czynności cywilnoprawnej.....	483
1.3. Przedmiot opodatkowania – aspekt terytorialny.....	484
1.4. Przedmiot opodatkowania – czynności prawne pozorne, symulowane i sztuczne.....	484
1.5. Przedmiot opodatkowania – nieosiągnięcie skutku prawnego lub gospodarczego.....	485
1.6. Podmiot podatku od czynności cywilnoprawnych.....	486
1.7. Powstanie i odnowienie obowiązku podatkowego.....	486
1.8. Pobór podatku przez płatnika.....	487
1.9. Taryfa.....	487
2. Podatek od gier hazardowych.....	495
2.1. Założenia konstrukcji.....	495
2.2. Przedmiot opodatkowania.....	495
2.3. Zasady wymiaru.....	496
3. Podatek od sprzedaży detalicznej.....	496
3.1. Charakter opodatkowania.....	496
3.2. Sprzedaż detaliczna.....	497
3.3. Zasady wymiaru.....	497
4. Podatek od wydobywania niektórych kopalin.....	498

4.1. Obowiązek podatkowy.....	498
4.2. Zasady wymiaru.....	498
Rozdział II	
Podatki dochodowe.....	501
A. Ogólna charakterystyka podatków dochodowych.....	501
B. Charakter osobisty podatku dochodowego od osób fizycznych.....	508
C. Opodatkowanie dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej oraz rachunkowość i ewidencje podatkowe.....	512
1. Pojęcie pozarolniczej działalności gospodarczej i formy jej opodatkowania.....	512
2. Ustalanie dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej.....	514
3. Ewidencje podatkowe i rachunkowość.....	517
4. Opodatkowanie dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej.....	520
D. Opodatkowanie dochodów kapitałowych.....	521
1. Przyczyny wyodrębnienia dochodów kapitałowych.....	521
2. Kapitały pieniężne w podatku dochodowym od osób fizycznych i zasady ich opodatkowania...523	
3. Zyski kapitałowe w podatku dochodowym od osób prawnych oraz sposób ich opodatkowania.....	526
E. Opodatkowanie dochodów z pracy zarobkowej.....	528
1. Uwagi wstępne.....	528
2. Dochody ze stosunku pracy oraz stosunków pokrewnych.....	529
3. Dochody z działalności wykonywanej osobiście.....	531
4. Dochody z praw majątkowych.....	533
5. Opodatkowanie dochodów z zatrudnienia a z samozatrudnienia.....	534
6. Przychody zwolnione z opodatkowania w ramach tzw. ulg.....	535
F. Opodatkowanie innych dochodów.....	536
G. Międzynarodowe prawo podatkowe.....	541
1. Międzynarodowe podwójne opodatkowanie.....	541
2. Umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania dochodu.....	543
3. Charakterystyka podstawowych pojęć i struktury MK OECD.....	544
4. Projekt BEPS i Konwencja MLI.....	550
Rozdział III	
Podatki majątkowe.....	553
A. Istota podatków majątkowych.....	553
B. Opodatkowanie nieruchomości. Podatki rolny, leśny i od nieruchomości.....	555
1. Ogólne zasady opodatkowania nieruchomości.....	555
2. Podatek katastralny.....	558
3. Rozgraniczenie podatków rolnego, leśnego i od nieruchomości.....	561
4. Konstrukcja podatków rolnego, leśnego i od nieruchomości.....	562
5. Opodatkowanie budowli podatkiem od nieruchomości.....	564
C. Opodatkowanie majątku ruchomego i innych aktywów.....	565
1. Charakterystyka ogólna.....	565
2. Podatek od niektórych instytucji finansowych.....	566
3. Podatek od środków transportowych.....	569
4. Wybrane opłaty miejscowe dotyczące majątku ruchomego.....	572
D. Podatek od spadków i darowizn.....	575
Część piąta	
PUBLICZNE PRAWO BANKOWE	
Rozdział I	
Zakres i źródła prawa bankowego w Polsce i w Unii Europejskiej.....	585

Rozdział II	
Podstawowe podmioty prawa bankowego.....	593
Rozdział III	
Tworzenie, funkcjonowanie i likwidacja banku.....	603
A. Proces tworzenia banku.....	603
B. Czynności bankowe i monopol bankowy.....	609
C. Normy ostrożnościowe i gospodarka finansowa banku – ogólna charakterystyka.....	612
D. Plan naprawy, likwidacja i upadłość banku.....	615
Rozdział IV	
Narodowy Bank Polski, Europejski Bank Centralny i Europejski System Banków Centralnych.....	621
Rozdział V	
Nadzór bankowy.....	635
Rozdział VI	
System ochrony depozytów i interesów klientów banku.....	649
Bibliografia.....	665
Skorowidz.....	669
O Autorach.....	689